

Niniejsza praca doktorska omawia problem uchodźców galicyjskich w Austro-Węgrzech w latach I wojny światowej. Na dysertację składają się cztery główne rozdziały, w skład których wchodzi podrozdziały tematyczne. Poza wprowadzeniem o charakterze terminologicznym, metodologicznym, zawierającym opis stanu badań oraz podstawę źródłową, główne rozdziały obejmują cztery pola badawcze pracy: I – ucieczka i ewakuacja ludności, II – życie codzienne na wychodźstwie, III – politykę państwową, pomoc polityków oraz osób prywatnych i organizacji dla uchodźców, IV – powroty w strony rodzinne oraz problemy repatriacji.

Niniejsze studium przedstawia mieszkańców Galicji – kraju koronnego na obrzeżach monarchii Austro-Węgierskiej – Polaków, Żydów i Rusinów, później określonych jako Ukraińców, jak również innych grup etnicznych. Podczas I wojny światowej Galicja stanowiła miejsce działań wojennych. Na początku mieszkańcy nie mieli pojęcia co tak naprawdę oznacza wojna. Rozprzestrzeniające się pogłoski na temat najeźdźcy rosyjskiego wprowadzały nerwową atmosferę. To spowodowało, iż część spośród mieszkańców uciekło ze swoich stron rodzinnych w nieznane. Ucieczka ta miała charakter spontaniczny. Nie było wiadome na jak długo przyjdzie opuścić swoje domostwa. Władza również podejmowała działania organizując transport czy miejsca zakwaterowania ewakuowanych, jednak bardzo nieudolnie i chaotycznie. W ten sposób około pół miliona ludności zostało skierowanych w głąb monarchii habsburskiej. Rozpoczęli nowe i zarazem tymczasowe życie między nieznanymi sobie ludźmi, którzy postrzegali przybyszów w oparciu o stereotypy. Galicjanie w odbiorze rdzennych mieszkańców byli ludźmi z „pół-Azji”, oddalonego kraju pełnego zdrajców i podejrzanych „Rosjan”. Stereotypy te były bardzo głęboko zakorzenione, mimo zamieszkiwania tego samego państwa pod berłem Habsburgów. Ponadto uchodźcy pozostawali postrzegani jako konkurenci w racjonowanym życiu codziennym. Było to konsekwencją trwającej wojny, kiedy to ludność odczuwała brak żywności. Fakt ten potęgował wrogość w stronę uchodźców.

Inny problem, stanowiący przedmiot studiów w rozprawie dotyczy życia codziennego uchodźców w głębi monarchii: w obozach dla uchodźców, w miastach, miasteczkach czy wioskach, w przestrzeni publicznej, życia kulturalnego, życia rodzinnego etc. Sporą rolę odgrywają również aspekty pomocy uchodźcom ze strony różnych gremiów (politycznych i charytatywnych).

Streszczenie pracy doktorskiej

Autor: Kamil Ruszała

Tytuł rozprawy: „Uchodźcy galicyjscy podczas I wojny światowej w monarchii Habsburgów”

Promotor: prof. dr hab. Michał Baczkowski

19.12.2017

Ostatnia część rozprawy traktuje o trudnych powrotach uchodźców do stron rodzinnych oraz powojennej repatriacji. Procedura ta rozpoczęła się już podczas trwającej wojny, kiedy to wojska rosyjskie zostały wypędzone ze znacznych terenów Galicji (po operacji militarnej na linii Tarnów-Gorlice w maju 1915 r.). Procedura ta nie była łatwa do realizacji ze względu na stan gospodarczy Galicji, znacznie wyniszczonej przez działania wojenne. Co więcej, część spośród uchodźców wykorzystała sytuację opuszczenia Galicji i pozostała na zachodnich terenach monarchii, która rozpadła się jesienią 1918 r. Przykład z Wiednia pokazuje sporą liczbę uchodźców żydowskich z Galicji, którzy pozostali w stolicy nowopowstałej Niemieckoaustriackiej Republiki. Podobne przykłady, lecz o mniejszej skali, zaobserwować można w przypadku Pragi czy Budapesztu jak i wybranych większych miast dawnej monarchii. Część uchodźców wszczęła starania o pozyskanie obywatelstwa w nowopowstałych państwach sukcesyjnych. Niemniej jednak, zdecydowana większość powróciła do Galicji, która w listopadzie 1918 r. stała się częścią niepodległej Polski.

